

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Protokoll fra fellesmøte i rovviltnemndene i region 4 og region 5 – 19. juni 2018

Tid og sted: Kl. 10:00-12:00, Park Inn, Radisson, Gardermoen.

Fra nemnda i region 4:

Øyvind Solum (leder), Sunniva Holmås Eidsvoll, Monica Carmen Gåsvatn, Gjermund Skaar, Trygve E. Westgård.

Fra nemnda i region 5:

Arnfinn Nergård, Reidar Åsgård, Eli Wathne, Jon Anders Mortensson, Berit Haveråen

Møteleder:

Øyvind Solum

Fra sekretariatet:

Oslo og Akershus: Ellen Lien, Jonny Storbråten, Trond Løvsgård, Sigurd Bakken, Christian Hillmann
Hedmark: Thomas Olstad, Kristine Schneede

Referent: Christian Hillmann

*****

Syv organisasjoner hadde innlegg i forkant av møtet;

Østfold Bondelag

Norges jeger og fiskerforbund – Akershus

Jegernes Interesseorganisasjon

Naturbruksalliansen

Norges jeger og fiskerforbund – Hedmark

Oppland Bondelag

Hedmark Bonde og Småbrukarlag

Statens Naturoppsyn ved Ida Glemminge orienterte om bestandssituasjon ulv og overlevelse hos alfadyr.

Ingen kommentar til innkalling.

Fellessak 3/18: Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av ulv i 2018-2019

INNSTILLING:

1. Om nemndenes myndighet

Rovviltnemndene i region 4 og 5 viser til den nasjonale målsettingen om 4-6 årlige ynglinger, der 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesona skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5. De siste dokumenterte data om ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt viser at det er registrert totalt 10,5 ynglinger der grenserevir teller med en faktor på 0,5. Av disse har 8 ynglinger forekommet i helnorske revirer. Rovviltnemndene anser med det at de har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av ulv, jf. §§ 10 og 4 første ledd bokstav d og e i rovviltforskriften.

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

2. Kvote

Rovviltnemndene har fattet vedtaket på bakgrunn av siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap om ulvens bestandsstatus, jf. naturmangfoldloven § 8. Det foreligger betydelig kunnskap om den skandinaviske ulvebestanden, og føre-var-prinsippet, jf. § 9, tillegges derfor mindre vekt. Nemndene anser at en kvote på inntil 12 dyr ikke vil påføre bestanden en for stor samlet belastning, jf. nml. § 10. Hensynet til differensiert forvaltning er lagt til grunn for vedtaket, jf. nml. § 12. Nemndene anser ikke at nml. § 11 er relevant i denne sammenheng.

Ut fra den foreliggende dokumentasjon over forekomst av ulv og vedtatt politikk finner rovviltnemndene at det er grunnlag for å åpne for lisensfelling av ulv utenfor ulvesona.

Rovviltnemndene finner at lisensfelling av 12 ulver utenfor ulvesona i Hedmark og Akershus ikke er til hinder for å nå bestandsmålet i 2019. Et slikt uttak anses ikke å true overlevelsen av ulvebestanden på lang sikt, jf. naturmangfoldloven § 5, jf. også rovviltforskriften §§ 3 og 7.

3. Lisensfellingsområde

Rovviltnemndene vedtar å åpne for lisensfelling utenfor ulvesonen i Hedmark og Akershus fylker.

4. Lisensfellingsperiode

Lisensfellingsperioden fastsettes til perioden fra 1. oktober 2018 til 31. mars 2019.

5. Forholdsregler for å unngå felling av genetisk viktige individer

Ut i fra dagens kunnskap anser rovviltnemndene å ha tatt de forholdsregler som skal tas for å ivareta genetisk viktige individer. Dersom ny kunnskap om viktige genetiske individer skulle tilkomme, kan fylkesmennene i samråd med lederne av rovviltnemndene i region 4 og 5 gjøre det som er nødvendig for å redusere sannsynligheten for at disse felles.

6. Vilkår for deltakere i lisensfelling

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en ulvetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten. Jeger plikter også å registrere seg som bruker av Fylkesmannens løsning for SMS-varsling om status for lisensfellinga.

Vedtaket er fattet med hjemmel i § 10 i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005, jf. § 18 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009. Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i medhold av forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.

ROVVILTNEMNDAS BEHANDLING:

Sekretariatet redegjorde for innholdet i saksframlegget.

Rovviltregion 5 sammen med Trygve Westgård og Monika Carmen Gåsvatn la frem følgende forslag til vedtak i kursiv (av sekretariatet kalt forslag 2). Forslaget ble opprinnelig sendt ut per e-post 18. juni, men ble endret i forkant av møtet.

Endringene i teksten iht. sekretariatets opprinnelige anbefaling, er farget rødt for å tydeliggjøre hvor forslaget avviker fra sekretariatets anbefaling:

1. Om nemndenes myndighet

ROVVILTNEMNDA I REGION 4 OG REGION 5

Rovviltnemndene i region 4 og 5 viser til den nasjonale målsettingen om 4-6 årlige ynglinger, der 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesona skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5. De siste dokumenterte data om ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt viser at det er registrert totalt 10,5 ynglinger der grenserevir teller med en faktor på 0,5. Av disse har 8 ynglinger forekommet i helnorske revirer. Rovviltnemndene anser med det at de har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av ulv, jf. §§ 10 og 4 første ledd bokstav d og e i rovviltforskriften.

2. Kvote

Rovviltnemndene har fattet vedtaket på bakgrunn av siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap om ulvens bestandsstatus, jf. naturmangfoldloven § 8. Det foreligger betydelig kunnskap om den skandinaviske ulvebestanden, og føre-var-prinsippet, jf. § 9, tillegges derfor mindre vekt. Nemndene anser at en kvote på inntil 12 dyr **utenfor ulvesonen, samt alle individene i de 3 helnorske revirgruppene Slettås, Hobøl og Mangen innenfor sonen**, ikke vil påføre bestanden en for stor samlet belastning, jf. nml. § 10. Hensynet til differensiert forvaltning er lagt til grunn for vedtaket, jf. nml. § 12. Nemndene anser ikke at nml. § 11 er relevant i denne sammenheng. **Det forutsettes at antall individer i revirgruppene avklares løpende med forvaltningsmyndighetene og SNO. Samlet antall for revirgruppene settes foreløpig til inntil 17 iht. rapporten per 1. juni 2018. Tallet justeres løpende etter de avklaringer om flokkstørrelse som skjer i forkant av og etter uttaksperioden.**

Ut fra den foreliggende dokumentasjon over forekomst av ulv og vedtatt politikk finner rovviltnemndene at det er grunnlag for å åpne for lisensfelling av ulv **både utenfor og innenfor** ulvesona. Rovviltnemndene finner at lisensfelling av 12 ulver utenfor ulvesona i Hedmark og Akershus, **og uttak av samtlige individer i 3 helnorske revir innenfor sona**, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet i 2019. Et slikt uttak anses ikke å true overlevelsen av ulvebestanden på lang sikt, jf. naturmangfoldloven § 5, jf. også rovviltforskriften §§ 3 og 7.

3. Lisensfellingsområde

Rovviltnemndene vedtar å åpne for lisensfelling utenfor **og innenfor** ulvesonen i Hedmark og Akershus fylker. **Innenfor ulvesonen skal avgrensningen skje slik at hensynet til skjerming av individer fra tilgrensende revir, samt genetisk viktige individer, vektlegges. Samtidig må det legges til rette for at uttaket kan gjennomføres mest mulig effektivt i henhold til formålet med å ta ut alle individer innenfor de utpekte revirene. Rovviltnemndenes sekretariat foretar denne avgrensningen.**

4. Lisensfellingsperiode

Lisensfellingsperioden fastsettes til perioden fra 1.oktober 2018 til 31.mars 2019 **utenfor ulvesonen og til perioden 1.januar til 15.februar 2019 innenfor sonen.**

Begrunnelse for uttaket innenfor ulvesonen:

Rovviltnemndene vil innledningsvis peke på flertallsmerknadene i Innst. 257 L (2016-2017). Bak disse flertallsmerknadene står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. I pkt II i tilrådingen formulerer nevnte flertall følgende: «Stortinget ber regjeringen legge flertallsmerknadene i denne innstillingen (Innst. 257 L (2016-2017) til grunn for videre oppfølging, praktisering og forvaltning av ulv i Norge». I diskusjonen rundt Slettåsflokken har flere viktige temaer vært aktuelle; om den utgjør et skadepotensiale, hensynet til jaktutøvelse, eventuell svekkelse av næringsgrunnlaget for de som bor i reviområdet, opplevd frykt, helse- og sikkerhetshensyn, og opplevelsen av

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

utrygghet for barn og voksne. Dette vil i større eller mindre grad gjelde for alle de foreslåtte uttakene av hele revirer.

Rovviltnemndene vil også peke på at det er registrert 8 revirmarkerende par vinteren 2017-18, hvorav 3 helnorske par. Med Koppang-paret tatt ut gjenstår det 7 av parene. Det ville være ganske usannsynlig om ingen av disse parene har fått valper denne våren.

I gjeldende Forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark (om ulv i samarbeid med region 4), endelig vedtatt 10.januar 2014, er det uttrykkelig formulert (s 23): «Det skal også legges vekt på å oppnå byrdefordeling ved en utskifting av konfliktfylte familiegrupper når bestandssituasjonen tillater dette, slik at ikke de samme områdene skal opprettholde familiegrupper over lang tid.» Og... «Når bestanden kommer over bestandsmålet, vil lisensfelling av ulv innenfor ulvesona være et viktig konfliktdempende tiltak.» En slik rullering av byrdene med ulverevir og familiegrupper ble også bifalt i «Evaluering av ulvesona» (okt 2012). Om begge disse dokumentene kan det sies at de er preget også av lokale synspunkter, fra de som har skoen på. Forvaltningsplanen har dessuten vært til vurdering hos overordnet forvaltningsmyndighet.

Nemndenes sekretariat har tidligere minnet om en viktig bestemmelse i nml § 8 (kunnskapsgrunnlaget): «Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.»

Det synes å være enighet om at skadepotensialet er høyt. Det er nok å minne om tapene av 4-500 sauer tatt av ulv på utmarksbeite i Rendalen sommeren 2016. Et tilsvarende angrep, med store tap, skjedde i Akershus og sørlige del av Oppland våren 2017. Det har skjedd nye tap i Rendalen denne våren. Å forutse ulveangrep på utmarksbeitende sau eller tamrein blir ren gjetning. Når ungunger forlater revirene på våren, er det så langt en viss regelmessighet i at svenske ungunger drar til Norge, og omvendt. Men dette kan endres på grunn av rene tilfeldigheter, og fordi enkelte regioner overoppfylles av ulverevir. I starten av ulveforvaltningen, 20-25 år siden, kunne fagfolk fortelle at ulven var ytterst vær, den krysset ikke veier, ikke skispor og heller ikke gjerder. Men det gjør den nå. Ulven vil komme i konflikt med utpekte utmarksbeiteområder når den vandrer ut, og jo flere familier som etableres, jo flere ungunger vil være på vandring. Det kan sies med stor grad av sikkerhet. Desto tettere revirene etableres i ulvesonen, jo sikrere er det at nye ulver, på vandring, må finne seg områder som ikke er beregnet for disse dyrene. I beiteområder vil det definitivt dreie seg om skader av «et visst omfang».

Nemndene kan heller ikke si seg enige i at beiting på innmarksbeite kan medføre ulemper. Denne formen for løsning medfører klare ulemper. Det foreligger sikker kunnskap om stor snylteproblematikk, økende år for år, lave lammevekter og dårlig utnyttelse av fôrressurser. Det blir også alt for bastant å fastslå at storfe på utmarksbeite er et alternativ med økte rovviltstammer, da storfe i mindre grad er utsatt for ulveangrep. En ulvefamilie samlet for å skaffe seg føde, vil enkelt kunne nedlegge voksne storfe. Også her trengs det bare erfaring og opplæring; ulv jakter med hell på større elger enn bare kalver.

Det er vanskelig å forstå en antydning om at fem individer tilhørende Slettåsflokken, merket med GPS-halsbånd og fulgt opp av Skandulv i litt over 3 uker vinteren 2017, skal gi mulighet til å mene noe om hvor nærgående ulveflokker kan være. GPS-målinger fra 3 uker vinteren 2017 kan ikke rokke ved de opplevelser og erfaringer som lokalbefolkningen har høstet gjennom skiftende årsperioder og over mange år, ikke bare i Slettås.

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Når det gjelder verdier som distriktpolitikk, næringsutøvelse – herunder jaktutøvelse både som nærings- og friluftaktivitet, frykt, utrygghet, offentlige interesser, samt allmenne helse- og sikkerhetsmessige hensyn, vises det for øvrig til etterfølgende avsnitt. Det kan ikke være mulig for et lojalt forvaltningsorgan å avfeie de flertallsmerknader som Stortinget har lagt inn i sitt vedtak. Det er nemndenes oppfatning at «etterarbeider» i Stortinget ikke bare kan, men skal tillegges vekt ettersom komitemerknader stadfestes av Stortingets flertall.

Rovviltnemndene har i sine vurderinger lagt vekt på gjeldende politikk for utmarksbruken i mange ti-år, formulert med stor enighet i Stortinget; kravet om en to-delt målsetting. Det skal være mulig å høste av den store ressursen utmarksbeite ved aktiv beiting, samtidig som det gis mulighet til forvaltning av levedyktige rovdyrstammer. Rovviltnemndene er pålagt å følge Stortingets vedtak og rammer for forvaltning av de store rovdyrene. Det ville være merkelig om ikke dette gjelder også for våre sekretariater og øvrige forvaltnings- og klageorganer.

Hva angår særlig nml § 18(1) c henvises det til flertallets merknader (Innst. 257 L (2016-2017)). Flere av disse er gjengitt som prikkpunkter avslutningsvis i begrunnelsen her, for uttak innenfor ulvesonen. Den offisielle bestandsrapporten pr 1.juni 2018 viser at antallet ynglinger innenfor sonen er 8,5 (grenseflokkene medregnet og uttaket av Osdals- og Julussaflokken sist vinter trukket fra). Situasjonen er at måltallet for årlige ynglinger er det dobbelte av intervallets laveste tall (4-6, hvorav 3 helnorske). Et uttak av 3 familiegrupper som foreslått, vil gi tallet 5,5. Da er det ikke spekulert i hvor mange av de revirmarkerende parene som kan ha ynglet denne våren.

Fra merknadene (Innst. 257 L (2016-2017)):

- **Om «offentlige interesser» og Bernkonvensjonen.** «Flertallet viser til at hovedvilkåret for å tillate skadefelling er «offentlige interesser», og som eksempler er nevnt allmenne helsehensyn og allmenne sikkerhetshensyn. Flertallet vil peke på at bestemmelsen ikke begrenser seg til dette, men også omfatter alle «andre» offentlige interesser. Flertallet viser til at det verken i Bernkonvensjonen eller i naturmangfoldloven er nærmere angivelser av hva slags offentlige interesser som anses å oppfylle vilkårene.
- «Flertallet legger til grunn at den enkelte medlemsstat har en viss frihet i å definere hva slags offentlige interesser som i hvert enkelt tilfelle kan oppfylle vilkårene for vedtak om uttak. Flertallet viser også til at bestemmelsen i hvert enkelt tilfelle stiller krav til at den eller de aktuelle offentlige interessene må være av «vesentlig betydning». Flertallet mener dette forutsetter at det foretas en konkret vurdering i det enkelte tilfelle».
- **Distriktpolitiske hensyn.** «Komiteens flertall, medlemmene fra....., mener at distriktpolitiske hensyn må anses som en vesentlig offentlig interesse etter § 18 første ledd bokstav c (naturmangfoldloven). Flertallet mener at dersom ulvebestanden virker negativt på den distriktpolitiske målsettingen om å opprettholde en spredt bosetting i Norge, kan det gi hjemmel for uttak. .... Flertallet mener at negativ påvirkning på bl a beitenæring, annen næringsvirksomhet, jakt, lokalbefolkningens trygghet og psykososiale forhold av generell karakter, må anses som faktorer som kan oppfylle vilkåret om distriktpolitiske hensyn».

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

- **Bruken av naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c.** «.....skal være av dynamisk karakter. Flertallet mener at dette innebærer at i perioder der bestanden er over bestandsmålet, skal terskelen senkes for når vilkårene for felling for å ivareta offentlige interesser er oppfylt. ....»
- «Flertallet vil i den sammenheng særlig peke på at jakt er en viktig interesse i samfunnet og har lange tradisjoner i Norge. Flertallet har merket seg at det er betydelig flere som deltar i jaktaktiviteter enn det er personer som eier jaktrettigheter. Flertallet mener jaktutøvelse, både som grunnlag for nærings- og friluftaktiviteter, er viktige distriktpolitiske hensyn som kan tillegges vekt dersom en stadig voksende rovviltbestand innvirker på hjorteviltbestanden i en slik grad at grunnlaget for jaktutøvelsen blir dokumentert å være vesentlig forringet.
- **Bred forankring i Stortinget.** «.....Flertallet viser til at et bredt flertall sto bak vedtaket i Stortinget 6.juni 2016, som var begrunnet i avveiningen av hensynet til å sikre en levedyktig bestand av ulv på den ene siden, og en ivaretagelse av andre brede offentlige interesser på den andre siden. Flertallet vil understreke at slike avveininger gjort av et flertall på Stortinget skal være styrende for den bestandsforvaltningen av ulv som rovviltmyndigheten har ansvar for».
- **Også innenfor ulvesonen.** «Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på at selv om ulv skal ha et sterkere vern i enn utenfor ulvesonen, skal det fortsatt være rom for lokal næringsutvikling, bosetting, alminnelige sosiale aktiviteter og fritids- og friluftaktiviteter innenfor ulvesonen, på samme måte som i andre distrikter».

5. Forholdsregler for å unngå felling av genetisk viktige individer

Ut i fra dagens kunnskap anser rovviltnemndene å ha tatt de forholdsregler som skal tas for å ivareta genetisk viktige individer. Dersom ny kunnskap om viktige genetiske individer skulle tilkomme, kan fylkesmennene i samråd med lederne av rovviltnemndene i region 4 og 5 gjøre det som er nødvendig for å redusere sannsynligheten for at disse felles.

6. Vilkår for deltakere i lisensfelling

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en ulvetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten. Jeger plikter også å registrere seg som bruker av Fylkesmannens løsning for SMS-varsling om status for lisensfellinga.

Vedtaket er fattet med hjemmel i § 10 i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005, jf. § 18 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009. Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i medhold av forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.

Nemndsmedlemmene Øyvind Solum og Sunniva Holmås Eidsvoll la frem følgende forslag til vedtak i kursiv (av sekretariatet kalt forslag 3 a, 3 b og 3 c). Forslaget ble sendt per e-post den 18. juni.

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Primærforslag (av sekretariatet kalt forslag 3 a.):

Alternativt forslag til innstillingens punkt 2-6:

- Det åpnes ikke for lisensjakt på ulv høsten og vinteren 2018/2019.

Begrunnelse for forslaget:

Forslagsstillerne deler vurderingen fra fylkesmennene om at det ikke er påvist tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å tillate lisensjakt på ulv innenfor ulvesona.

Utenfor ulvesona er det etter siste tilgjengelige bestandsstatus for ulv ingen etablerte ulverevir. Forslagsstillerne merker seg at formålet med rovviltpolitikken i Norge ikke har vært å hindre at ulv oppholder seg utenfor ulvesona, men å hindre at ynglende ulv etablerer seg utenfor ulvesona. Den skandinaviske ulvebestanden er sårbar for innavl og lisensjakt utenfor sona medfører fare for tap av genetisk viktige individer.

Den skandinaviske svensk-norske ulvebestanden har gått ned det siste året. Den samlede ulvebestanden i skandinavia er liten og sårbar både mot innavl og ulovlig jakt. Sverige har sagt nei til lisensjakt på ulv i år, siden ytterligere fall kan true bestandens overlevelse. Forvaltningen av ulvebestanden i Norge og i Sverige må sees i sammenheng og forslagsstillerne mener derfor at det ikke bør åpnes for lisensjakt i Norge.

Sekundærforslag om primærforslaget faller (av sekretariatet kalt forslag 3 b):

Alternativt forslag til innstillingens punkt 2:

- Erstatte "inntil 12 dyr" med "inntil 8 dyr".

Begrunnelse for forslaget:

Forslagsstillerne mener at erfaringene fra tidligere år har vist at det ikke er behov for en kvote på mer enn 8 dyr utenfor ulvesona. Den svenske ulvebestanden har også blitt redusert det siste året og skadeomfanget på husdyr utenfor sona har i større grad sammenheng med antallet ynglinger i svenske revir eller i grenserevir enn med antallet ynglinger på norsk side.

Alternativt forslag til innstillingens punkt 5 (av sekretariatet kalt forslag 3 c):

- Ut i fra dagens kunnskap anser rovviltnemndene at det er behov for å ta ytterligere forholdsregler for å ivareta genetisk viktige individer. Fylkesmennene må derfor sørge for tett oppfølging av streifulver utenfor ulvesonen og avklare individenes genetiske status før fellingstillatelse iverksettes for hvert enkelt dyr.

Begrunnelse for forslaget:

Forslagsstillerne mener at den genetiske situasjonen for den sør-skandinaviske ulvebestanden er alvorlig. Det er derfor nødvendig å gjøre tiltak for best mulig beskyttelse av genetisk verdifulle ulver. Norge har også felles retningslinjer mellom norske og svenske myndigheter som stiller krav om at begge land så langt det er mulig skal unngå utilsiktet felling av slike ulver.

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Forslagsstillerne merker seg at Klima og miljødepartementet i brev av 24. april 2018 til fylkesmennene skrev følgende:

“De faglige utredningene som er gjort i Sverige sier at det som et minimum må være en innvandringstakt på én finskrussisk ulv hvert femte år for at en ulvebestand på dagens nivå er tilstrekkelig for å tilfredsstille kriteriene for såkalt gunstig bevaringsstatus. Immigrantene medregnes ikke før de har etablert seg i bestanden, reprodusert seg og deres første generasjons avkom spres videre i bestanden. Dersom immigrasjon av nye ulver mislykkes er de faglige vurderingene at den sør-skandinaviske ulvebestanden må tillates å øke i antall. I så fall kan dette medføre også en betydelig endret situasjon for beitenæringene sammenlignet med i dag.

Det som nå er særlig aktuelt i den nærmeste fremtid, er vurderinger av skadefelling av streifulver som dukker opp utenfor ulvesona i forkant av beitesesongen. Departementet ber i den sammenheng Miljødirektoratet om å sørge for en tett oppfølging av slike streifulver, og så langt det er mulig avklare individenes genetiske status i forkant av fellingsforsøk.

Departementet erkjenner at det kan oppstå situasjoner der dette i praksis er utfordrende, og at genetisk status i enkelte tilfeller vanskelig lar seg avklare i forkant. Til slutt ber departementet om å bli raskt informert dersom genetisk verdifulle ulver blir påvist.”

Forslagsstillerne mener det er enda viktigere å avklare genetisk status før felling i perioden for lisensjakt, siden det i denne perioden ikke er dyr på beite og dermed er svært lav fare for skade sammenlignet med beitesesongen.

Trygve Westgård la frem følgende forslag sendt per e-post 19. juni (av sekretariatet kalt forslag 4):

Det åpnes for lisensfelling av Hobøl reviret innenfor ulvesonen.

Begrunnelsen er at dette reviret har veldig høy innavlsgrad (0,416) og vil være en belastning for allmenheten (§18 C)

Forslaget fra Westgård ble trukket i møtet.

AVSTEMMING:

Sekretariatets innstilling (forslag 1):

Falt med 0 stemmer.

Forslag 2 fra Rovviltnemnda i region 5, i tillegg til Monica Carmen Gåsvatn og Trygve Westgård:
Vedtatt med 7. mot 3. stemmer.

Forslag 3 a fra Øyvind Solum og Sunniva Holmås Eidsvoll:
Falt med 3. mot 7. stemmer.

Forslag 3 b fra Øyvind Solum og Sunniva Holmås Eidsvoll:

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Falt med 3. mot 7. stemmer.

Forslag 3 c fra Øyvind Solum og Sunniva Holmås Eidsvoll:
Falt med 3. mot 7. stemmer.

Forslag 4 fra Trygve Westgård ble trukket i møtet.

ROVVILTNEMNDENES VEDTAK:

1. Om nemndenes myndighet

Rovviltnemndene i region 4 og 5 viser til den nasjonale målsettingen om 4-6 årlige ynglinger, der 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesona skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5. De siste dokumenterte data om ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt viser at det er registrert totalt 10,5 ynglinger der grenserevir teller med en faktor på 0,5. Av disse har 8 ynglinger forekommet i helnorske revirer. Rovviltnemndene anser med det at de har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av ulv, jf. §§ 10 og 4 første ledd bokstav d og e i rovviltforskriften.

2. Kvote

Rovviltnemndene har fattet vedtaket på bakgrunn av siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap om ulvens bestandsstatus, jf. naturmangfoldloven § 8. Det foreligger betydelig kunnskap om den skandinaviske ulvebestanden, og føre-var-prinsippet, jf. § 9, tillegges derfor mindre vekt. Nemndene anser at en kvote på inntil 12 dyr utenfor ulvesonen, samt alle individene i de 3 helnorske revirgruppene Slettås, Hobbøl og Mangen innenfor sonen, ikke vil påføre bestanden en for stor samlet belastning, jf. nml. § 10. Hensynet til differensiert forvaltning er lagt til grunn for vedtaket, jf. nml. § 12. Nemndene anser ikke at nml. § 11 er relevant i denne sammenheng. Det forutsettes at antall individer i revirgruppene avklares løpende med forvaltningsmyndighetene og SNO. Samlet antall for revirgruppene settes foreløpig til inntil 17 iht. rapporten per 1. juni 2018. Tallet justeres løpende etter de avklaringer om flokkstørrelse som skjer i forkant av og etter uttaksperioden.

Ut fra den foreliggende dokumentasjon over forekomst av ulv og vedtatt politikk finner rovviltnemndene at det er grunnlag for å åpne for lisensfelling av ulv både utenfor og innenfor ulvesona. Rovviltnemndene finner at lisensfelling av 12 ulver utenfor ulvesona i Hedmark og Akershus, og uttak av samtlige individer i 3 helnorske revir innenfor sona, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet i 2019. Et slikt uttak anses ikke å true overlevelsen av ulvebestanden på lang sikt, jf. naturmangfoldloven § 5, jf. også rovviltforskriften §§ 3 og 7.

3. Lisensfellingsområde

Rovviltnemndene vedtar å åpne for lisensfelling utenfor og innenfor ulvesonen i Hedmark, Akershus og Østfold fylker. Innenfor ulvesonen skal avgrensningen skje slik at hensynet til skjerming av individer fra tilgrensende revir, samt genetisk viktige individer, vektlegges. Samtidig må det legges til rette for at uttaket kan gjennomføres mest mulig effektivt i henhold til formålet med å ta ut alle individer innenfor de utpekte revirene. Rovviltnemndenes sekretariat foretar denne avgrensningen.

4. Lisensfellingsperiode

Lisensfellingsperioden fastsettes til perioden fra 1.oktober 2018 til 31.mars 2019 utenfor ulvesonen og til perioden 1.januar til 15.februar 2019 innenfor sonen.

Begrunnelse for uttaket innenfor ulvesonen:

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Rovviltnemndene vil innledningsvis peke på flertallsmerknadene i Innst. 257 L (2016-2017). Bak disse flertallsmerknadene står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. I pkt II i tilrådingen formulerer nevnte flertall følgende: «Stortinget ber regjeringen legge flertallsmerknadene i denne innstillingen (Innst. 257 L (2016-2017) til grunn for videre oppfølging, praktisering og forvaltning av ulv i Norge».

I diskusjonen rundt Slettåsflokken har flere viktige temaer vært aktuelle; om den utgjør et skadepotensiale, hensynet til jaktutøvelse, eventuell svekkelse av næringsgrunnet for de som bor i reviområdet, opplevd frykt, helse- og sikkerhetshensyn, og opplevelsen av utrygghet for barn og voksne. Dette vil i større eller mindre grad gjelde for alle de foreslåtte uttakene av hele revirer.

Rovviltnemndene vil også peke på at det er registrert 8 revirmarkerende par vinteren 2017-18, hvorav 3 helnorske par. Med Koppang-paret tatt ut gjenstår det 7 av parene. Det ville være ganske usannsynlig om ingen av disse parene har fått valper denne våren.

I gjeldende Forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark (om ulv i samarbeid med region 4), endelig vedtatt 10. januar 2014, er det uttrykkelig formulert (s 23): «Det skal også legges vekt på å oppnå byrdefordeling ved en utskifting av konfliktfylte familiegrupper når bestandssituasjonen tillater dette, slik at ikke de samme områdene skal opprettholde familiegrupper over lang tid.» Og... «Når bestanden kommer over bestandsmålet, vil lisensfelling av ulv innenfor ulvesona være et viktig konfliktdempende tiltak.» En slik rullering av byrdene med ulverevir og familiegrupper ble også bifalt i «Evaluering av ulvesona» (okt 2012). Om begge disse dokumentene kan det sies at de er preget også av lokale synspunkter, fra de som har skoen på. Forvaltningsplanen har dessuten vært til vurdering hos overordnet forvaltningsmyndighet.

Nemndenes sekretariat har tidligere minnet om en viktig bestemmelse i nml § 8 (kunnskapsgrunnet): «Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.»

Det synes å være enighet om at skadepotensialet er høyt. Det er nok å minne om tapene av 4-500 sauer tatt av ulv på utmarksbeite i Rendalen sommeren 2016. Et tilsvarende angrep, med store tap, skjedde i Akershus og sørlige del av Oppland våren 2017. Det har skjedd nye tap i Rendalen denne våren. Å forutse ulveangrep på utmarksbeitende sau eller tamrein blir ren gjetning. Når ungunger forlater revirene på våren, er det så langt en viss regelmessighet i at svenske ungunger drar til Norge, og omvendt. Men dette kan endres på grunn av rene tilfeldigheter, og fordi enkelte regioner overoppfylles av ulverevir. I starten av ulveforvaltningen, 20-25 år siden, kunne fagfolk fortelle at ulven var ytterst vær, den krysset ikke veier, ikke skispor og heller ikke gjerder. Men det gjør den nå. Ulven vil komme i konflikt med utpekte utmarksbeiteområder når den vandrer ut, og jo flere familier som etableres, jo flere ungunger vil være på vandring. Det kan sies med stor grad av sikkerhet. Desto tettere revirene etableres i ulvesonen, jo sikrere er det at nye ulver, på vandring, må finne seg områder som ikke er beregnet for disse dyrene. I beiteområder vil det definitivt dreie seg om skader av «et visst omfang».

Nemndene kan heller ikke si seg enige i at beiting på innmarksbeite kan medføre ulemper. Denne formen for løsning medfører klare ulemper. Det foreligger sikker kunnskap om stor snylteproblematikk, økende år for år, lave lammevekter og dårlig utnyttelse av fôrressurser. Det blir også alt for bastant å fastslå at storfe på utmarksbeite er et alternativ med økte rovviltstammer, da storfe i mindre grad er utsatt for ulveangrep. En ulvefamilie samlet for å skaffe seg føde, vil enkelt kunne nedlegge voksne storfe. Også her trengs det bare erfaring og opplæring; ulv jakter med hell på større elger enn bare kalver.

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

Det er vanskelig å forstå en antydning om at fem individer tilhørende Slettåsflokken, merket med GPS-halsbånd og fulgt opp av Skandulv i litt over 3 uker vinteren 2017, skal gi mulighet til å mene noe om hvor nærgående ulveflokker kan være. GPS-målinger fra 3 uker vinteren 2017 kan ikke rokke ved de opplevelser og erfaringer som lokalbefolkningen har høstet gjennom skiftende årsperioder og over mange år, ikke bare i Slettås.

Når det gjelder verdier som distriktpolitikk, næringsutøvelse – herunder jaktutøvelse både som nærings- og friluftaktivitet, frykt, utrygghet, offentlige interesser, samt allmenne helse- og sikkerhetsmessige hensyn, vises det for øvrig til etterfølgende avsnitt. Det kan ikke være mulig for et lojalt forvaltningsorgan å avfeie de flertallsmerknader som Stortinget har lagt inn i sitt vedtak. Det er nemndenes oppfatning at «etterarbeider» i Stortinget ikke bare kan, men skal tillegges vekt ettersom komitemerknader stadfestes av Stortingets flertall.

Rovviltnemndene har i sine vurderinger lagt vekt på gjeldende politikk for utmarksbruken i mange ti-år, formulert med stor enighet i Stortinget; kravet om en to-delt målsetting. Det skal være mulig å høste av den store ressursen utmarksbeite ved aktiv beiting, samtidig som det gis mulighet til forvaltning av levedyktige rovdyrstammer. Rovviltnemndene er pålagt å følge Stortingets vedtak og rammer for forvaltning av de store rovdyrene. Det ville være merkelig om ikke dette gjelder også for våre sekretariater og øvrige forvaltnings- og klageorganer.

Hva angår særlig nml § 18(1) c henvises det til flertallets merknader (Innst. 257 L (2016-2017)). Flere av disse er gjengitt som prikkpunkter avslutningsvis i begrunnelsen her, for uttak innenfor ulvesonen. Den offisielle bestandsrapporten pr 1.juni 2018 viser at antallet ynglinger innenfor sonen er 8,5 (grenseflokkene medregnet og uttaket av Osdals- og Julussaflokken sist vinter trukket fra). Situasjonen er at måltallet for årlige ynglinger er det dobbelte av intervallets laveste tall (4-6, hvorav 3 helnorske). Et uttak av 3 familiegrupper som foreslått, vil gi tallet 5,5. Da er det ikke spekulert i hvor mange av de revirmarkerende parene som kan ha ynglet denne våren.

Fra merknadene (Innst. 257 L (2016-2017)):

- **Om «offentlige interesser» og Bernkonvensjonen.** «Flertallet viser til at hovedvilkåret for å tillate skadefelling er «offentlige interesser», og som eksempler er nevnt allmenne helsehensyn og allmenne sikkerhetshensyn. Flertallet vil peke på at bestemmelsen ikke begrenser seg til dette, men også omfatter alle «andre» offentlige interesser. Flertallet viser til at det verken i Bernkonvensjonen eller i naturmangfoldloven er nærmere angivelser av hva slags offentlige interesser som anses å oppfylle vilkårene.
- «Flertallet legger til grunn at den enkelte medlemsstat har en viss frihet i å definere hva slags offentlige interesser som i hvert enkelt tilfelle kan oppfylle vilkårene for vedtak om uttak. Flertallet viser også til at bestemmelsen i hvert enkelt tilfelle stiller krav til at den eller de aktuelle offentlige interessene må være av «vesentlig betydning». Flertallet mener dette forutsetter at det foretas en konkret vurdering i det enkelte tilfelle».
- **Distriktpolitiske hensyn.** «Komiteens flertall, medlemmene fra....., mener at distriktpolitiske hensyn må anses som en vesentlig offentlig interesse etter § 18 første ledd bokstav c (naturmangfoldloven). Flertallet mener at dersom ulvebestanden virker negativt på den distriktpolitiske målsettingen om å opprettholde en spredt bosetting i Norge, kan det gi hjemmel for uttak. .... Flertallet mener at negativ påvirkning på bl a beitenæring, annen næringsvirksomhet, jakt, lokalbefolkningens trygghet og psykososiale forhold av

ROVVILTNEMNDEN I REGION 4 OG REGION 5

generell karakter, må anses som faktorer som kan oppfylle vilkåret om distriktpolitiske hensyn».

- **Bruken av naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c.** «.....skal være av dynamisk karakter. Flertallet mener at dette innebærer at i perioder der bestanden er over bestandsmålet, skal terskelen senkes for når vilkårene for felling for å ivareta offentlige interesser er oppfylt. ....»
- «Flertallet vil i den sammenheng særlig peke på at jakt er en viktig interesse i samfunnet og har lange tradisjoner i Norge. Flertallet har merket seg at det er betydelig flere som deltar i jaktaktiviteter enn det er personer som eier jaktrettigheter. Flertallet mener jaktutøvelse, både som grunnlag for nærings- og friluftaktiviteter, er viktige distriktpolitiske hensyn som kan tillegges vekt dersom en stadig voksende rovviltbestand innvirker på hjorteviltbestanden i en slik grad at grunnlaget for jaktutøvelsen blir dokumentert å være vesentlig forringet.
- **Bred forankring i Stortinget.** «.....Flertallet viser til at et bredt flertall sto bak vedtaket i Stortinget 6.juni 2016, som var begrunnet i avveiningen av hensynet til å sikre en levedyktig bestand av ulv på den ene siden, og en ivaretagelse av andre brede offentlige interesser på den andre siden. Flertallet vil understreke at slike avveininger gjort av et flertall på Stortinget skal være styrende for den bestandsforvaltningen av ulv som rovviltmyndigheten har ansvar for».
- **Også innenfor ulvesonen.** «Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på at selv om ulv skal ha et sterkere vern i enn utenfor ulvesonen, skal det fortsatt være rom for lokal næringsutvikling, bosetting, alminnelige sosiale aktiviteter og fritids- og friluftaktiviteter innenfor ulvesonen, på samme måte som i andre distrikter».

5. Forholdsregler for å unngå felling av genetisk viktige individer

Ut i fra dagens kunnskap anser rovviltnemndene å ha tatt de forholdsregler som skal tas for å ivareta genetisk viktige individer. Dersom ny kunnskap om viktige genetiske individer skulle tilkomme, kan fylkesmennene i samråd med lederne av rovviltnemndene i region 4 og 5 gjøre det som er nødvendig for å redusere sannsynligheten for at disse felles.

6. Vilkår for deltakere i lisensfellinga

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en ulvetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten. Jeger plikter også å registrere seg som bruker av Fylkesmannens løsning for SMS-varsling om status for lisensfellinga.

Vedtaket er fattet med hjemmel i § 10 i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005, jf. § 18 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009. Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i medhold av forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.